

Μεταξύ σφύρας και άκμονος η Βουλγαρία: πολιτική αστάθεια και πανδημία

Επιμέλεια: Αθηνά Φατσέα

Τριάντα και πλέον χρόνια μετά τις αλλαγές που σημειώθηκαν σε πολιτειακό και πολιτικό επίπεδο στη Βουλγαρία, το 1989, η βαλκανική χώρα ταλανίζεται ακόμη από σοβαρά προβλήματα. Σύμφωνα με τον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς της Διεθνούς Διαφάνειας για το 2019, η Βουλγαρία είναι η πιο διεφθαρμένη χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.). Ακόμα, στην τελευταία Έκθεση των Δημοσιογράφων Χωρίς Σύνορα (Reporters sans frontières, RSF) για την ελευθερία του Τύπου, η Βουλγαρία κατατάσσεται στην 112η θέση σε σύνολο 180 χωρών, τελευταία στην Ε.Ε. Μάλιστα, τα φαινόμενα της διαφθοράς και της ανελευθερίας του Τύπου βρέθηκαν στο επίκεντρο των πρόσφατων διαδηλώσεων στη γειτονική χώρα, με αίτημα την παραίτηση της κυβέρνησης.

Στις εκλογές που διεξήχθησαν στις 4 Απριλίου 2021, το κεντροδεξιό κόμμα Citizens for European Development of Bulgaria (GERB) του τέως Πρωθυπουργού, Boyko Borisov, συγκέντρωσε 26,2% επί των ψήφων. Δεύτερο, με ποσοστό 17,7%, ήρθε το νεοπαγές, χωρίς ιδεολογική ατζέντα, κόμμα “There is such a people” (ITN), με ηγέτη τον δημοφιλή τηλεοπτικό παρουσιαστή και τραγουδιστή, Slavi Trifonov. Έπειτα, ακολούθησε το Bulgarian Socialist Party (BSP), με 15%, Movement for Rights and Freedoms (MRF/DPS), με 10,5%, το Democratic Bulgaria (DB), με 9,5%, και τέλος, το “Stand Up! Mafia, Get Out!” (ISMV), με 4,7%. Αξιοσημείωτο είναι πως, για μία ακόμα φορά, η προσέλευση στις κάλπες ήταν χαμηλή (47,8%), όπως άλλωστε ήταν και στις εκλογές του 2017 (51%). Από τις εκλογές, συνεπώς, προέκυψε ένα κατακερματισμένο Κοινοβούλιο, δεδομένου πως έξι κόμματα υπερέβησαν το σχετικά υψηλό όριο εισδοχής του 4%. Εξ αυτών, τα τρία ήταν νέα και περιόρισαν την επιρροή των παραδοσιακών κομμάτων, ως απόρροια της αυξανόμενης κοινωνικής δυσαρέσκειας. Παλαιότερα, στις εκλογές του 2001 και του 2009, νέα κόμματα είχαν ομοίως καταφέρει να εξασφαλίσουν μεγάλα ποσοστά επί των ψήφων (σύνολο 42,7% και 50,6%, αντίστοιχα). Εντούτοις, τότε, δεν είχαν επηρεάσει την πρωτοκαθεδρία των παραδοσιακών κομμάτων, όπως συνέβη στις φετινές εκλογές. Ταυτόχρονα, εκτός Κοινοβουλίου έμειναν τα τρία κόμματα του United Patriots (UP), του υπερεθνικιστικού συνασπισμού και μειοψηφικού εταίρου της απερχόμενης κυβέρνησης Borissov. Δηλαδή, το IMRO – Bulgarian National Movement (VMRO), το Attack (Ataka), και το National Front for the Salvation of Bulgaria (NFSB), που είχαν κερδίσει το 9% των ψήφων, το 2017. Ωστόσο, στις εκλογές της 4ης Απριλίου, μετά τη διάλυση του κυβερνητικού συνασπισμού, τα εν λόγω κόμματα έθεσαν υποψηφιότητα μεμονωμένα ή με νέες συμμαχίες και εκ του αποτελέσματος έμειναν εκτός Βουλής. Όσον αφορά το GERB, παρά την επικράτησή του στις εκλογικές αναμετρήσεις από το 2009, δεν συγκέντρωσε αυτοδυναμία, δεδομένου πως απαιτείται η κοινοβουλευτική

κή πλειοψηφία 121 εδρών σε σύνολο 240, για να σχηματιστεί κυβέρνηση. Ελλείπει συμμαχών εντός του βουλγαρικού Κοινοβουλίου, το πολιτικά απομονωμένο GERB εγκατέλειψε τις προσπάθειες για σχηματισμό κυβέρνησης συνασπισμού. Έτσι, ο εντολοδόχος Πρωθυπουργός, Daniel Mitov, επέστρεψε στον Πρόεδρο, Roumen Radev, την εντολή.

Βάσει του βουλγαρικού συντάγματος, η εντολή σχηματισμού ανετέθη στο δεύτερο επικρατέστερο κόμμα, δηλαδή στο ITN του Slavi Trifonov. Όμως, το ITN επέστρεψε αμέσως την εντολή, καθώς δεν διέθετε τον αναγκαίο αριθμό βουλευτών και εταίρων, για να σχηματίσει κυβέρνηση. Ο Trifonov δήλωσε πως δεν θα δεχθεί υποστήριξη από τα παραδοσιακά κόμματα (GERB, BSP, MRF), τα οποία χαρακτήρισε ως «επιβλαβή, άπληστα και αποδεδειγμένα συμβιβασμένα». Ακολουθώντας, οι Σοσιαλιστές, που είχαν βγει τρίτοι, εγκατέλειψαν ομοίως την προσπάθεια να σχηματίσουν κυβέρνηση και επέστρεψαν την εντολή στον Πρόεδρο. Ο Πρόεδρος Radev αναγκάστηκε να διαλύσει το Κοινοβούλιο και ανακοίνωσε τη διεξαγωγή πρόωρων εκλογών, στις 11 Ιουλίου 2021. Ως υπηρεσιακός Πρωθυπουργός ορίστηκε ο πρώην Υπουργός Ασφάλειας και Άμυνας, Stefan Yanev, στενός συνεργάτης του Προέδρου, με κύρια καθήκοντα τη διαχείριση της κρίσης της πανδημίας και τη διασφάλιση της διεξαγωγής δικαίων εκλογών. Σημαντική για τη χώρα είναι, επίσης, η ορθή εκμετάλλευση των κεφαλαίων από το Ταμείο Ανάκαμψης της Ε.Ε., ώστε να προστατευθούν οι θέσεις εργασίας και να ενισχυθούν τα εισοδήματα που επλήγησαν, λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού. Αξιοσημείωτο είναι πως η Ελλάδα και η Βουλγαρία εκτιμάται πως θα είναι τα πλέον ωφελημένα κράτη από τη χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης. Αυτό οφείλεται στο υψηλό επίπεδο δομικής ανεργίας προ πανδημίας, το χαμηλό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., το μεγάλο επενδυτικό κενό, τη μεγάλη συμμετοχή των υπηρεσιών στο Α.Ε.Π., καθώς και τον σχετικά υψηλό ρυθμό απορρόφησης ευρωπαϊκών κονδυλίων από τις δύο χώρες. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με τον οίκο αξιολόγησης S&P Global, το Ταμείο Ανάκαμψης θα συμβάλλει στο Α.Ε.Π. της Βουλγαρίας κατά 6,1%, με βάση το σενάριο χαμηλής επίπτωσης, και κατά 18,2%, με βάση το σενάριο μεγάλης επίπτωσης.

Επιπρόσθετα, μετά την ανακοίνωση των νέων εκλογών, τα υπερεθνικιστικά κόμματα έθεσαν επί τάπητος το ενδεχόμενο μιας εκ νέου συνεργασίας τους και συμμετοχής στις εκλογές ως συνασπισμός. Πρόκειται για το National Front for the Salvation of Bulgaria (NFSB), το IMRO – Bulgarian National Movement (VMRO), και το KOD (Conservative Alliance of the Right). Ο Karakachanov του VMRO, δήλωσε επ’ αυτού πως θα πρέπει να μοιράζονται κοινές αρχές με τα άλλα κόμματα του συνασπισμού και πως ο στόχος τους πρέπει να είναι να τεθούν στην υπηρεσία της χώρας τους και όχι απλώς να αποκτήσουν μία θέση στο Κοινοβούλιο.

Σύμφωνα με το Reuters, η προσωρινή κυβέρνηση της Βουλγαρίας δήλωσε πως δεν θα άρει το βέτο που είχε θέσει για την έναρξη των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ε.Ε. με τα Σκόπια. Υπενθυμίζουμε ότι η διένεξη των δύο χωρών έγκειται στην αμφισβήτηση των ιστορικών και γλωσσικών καταβολών της Βόρειας Μακεδονίας. Επιπλέον, η Σόφια κατηγορεί την Βόρεια Μακεδονία για ρητορική μίσους και για μη εφαρμογή της Συνθήκης Φιλίας, που υπέγραψαν από κοινού το 2017. Υποστηρίζοντας πως η βουλγαρική θέση στο ζήτημα αυτό είναι προϊόν συναίνεσης όλων των πολιτικών κομμάτων, αφού την είχε εγκρίνει και η Βουλή, η υπηρεσιακή κυβέρνηση υιοθέτησε τη θέση πως δεν σκοπεύει να παρεκκλίνει από αυτήν την απόφαση. Εξ άλλου δεν έχει καν την πολιτική νομιμοποίηση για να προχωρήσει σε μια τέτοια απόφαση.

Τέλος, η βραχύβια 45η Εθνοσυνέλευση εισήγαγε αλλαγές στον Εκλογικό Κώδικα της χώρας. Μεταξύ άλλων, προβλέπεται η άρση ορισμένων περιορισμών στην ψηφοφορία εκτός Ε.Ε. Η άρση αυτή θα επηρεάσει ιδιαίτερα τους Βούλγαρους ψηφοφόρους στη Μεγάλη Βρετανία, όπου πολλοί είχαν στερηθεί το δικαίωμα ψήφου μετά το Brexit. Ακόμα, αποφασίστηκε να μην υπάρχει ταχυδρομική ψηφοφορία στο εξωτερικό, ενώ απορρίφθηκε η πρόταση για πειραματική εξ αποστάσεως ηλεκτρονική ψηφοφορία στις επόμενες προεδρικές εκλογές. Επίσης, οι βουλευτές ενέκριναν τη βιντεοσκοπήση κατά την καταμέτρηση των ψήφων και τη συμπλήρωση των πρωτοκόλλων, η οποία θα μεταδίδεται διαδικτυακά, ενώ θα διενεργούνται αυστηρότεροι έλεγχοι για παραβάσεις. Παράλληλα, συμφωνήθηκε η καθολική μηχανική ψηφοφορία, στα εκλογικά τμήματα όπου ψηφίζουν περισσότερα από 300 άτομα. Για την τελευταία διάταξη, το GERB θεώρησε πως στερεί από τους ψηφοφόρους την επιλογή του τρόπου άσκησης του εκλογικού τους δικαιώματος και απευθύνθηκε στο Συνταγματικό Δικαστήριο.

Συνοψίζοντας, το μόνο βέβαιο στη Βουλγαρία είναι η αβεβαιότητα. Δεν μπορούμε να μιλήσουμε με σιγουριά ούτε για την έκβαση των εκλογών ούτε καν για τον τρόπο διεξαγωγής αυτών. Ωστόσο, θα μπορούσαμε να πούμε πως η παρατεταμένη πολιτική αστάθεια ενδέχεται να καθυστερήσει την εκταμίευση των πόρων από το Ταμείο Ανάκαμψης της Ε.Ε. για τη χώρα. Επίσης, να παρακωλύσει την πορεία της χώρας για ένταξη στην Ευρωζώνη.